

Kvittering på innsendt høringssvar på Offentlig høring av NOU 2023: 3 Mer av alt - raskere

Høringens saksnummer: 23/244

Høring: Offentlig høring av NOU 2023: 3 Mer av alt - raskere

Levert: 04/28/2023 11:27:08

Svartype:

Jeg svarte som: Forsknings- og undervisningsinstitusjon

Avsender: Forskningssenteret Include

Kontaktperson: Erik Berge

Kontakt e-post: erik.berge@sum.uio.no

Høringssvar fra Include - Forskningssenter for sosialt inkluderende energiomstilling

Hvem vi er

Include – forskningssenter for sosialt inkluderende energiomstilling er finansiert av Norges forskningsråd og de deltakende partnere. Include er ett av to samfunnsvitenskapelige Forskningssentre for Miljøvennlig Energi (FME Samfunn) i Norge.

Include har som mål å frembringe kunnskap og løsninger for sosialt inkluderende energiomstilling i Norge. Senteret jobber ut fra premissene at klima- og naturkrisene er nært koplet til hverandre og at kunnskap om sosiale strukturer og fordelingsspørsmål er avgjørende for å utvikle løsninger som er rettferdige og som har legitimitet i befolkningen.

Vårt innspill gjelder premissene for Energikommisjonens rapport.

Premissene for forventet økning i kraftteterspørsel og påvirkning på natur er unyanserte og lite transparente

Tittelen på rapporten, "mer av alt, raskere", er uheldig og gir et konstruert og ukritisk bilde av at elektrisitetsproduksjon og -forbruk må fortsette å øke.

Vi nærmer oss naturens tålegrense for bruk av ressurser nasjonalt og internasjonalt, men ordet «tålegrense» nevnes ikke i rapporten. I et nylig forsøk på å rangere ulike land ut fra deres velstandsproduksjon og belastning på naturens tålegrenser, referert til som bærekraftig-utviklingsindeksen (SDI), kommer Norge svært dårlig ut (på 157. plass, se <https://www.sustainabledevelopmentindex.org/>).

Rapporten som er ute på høring, har svært lave ambisjoner for å bevisstgjøre og bøte på Norges miljøskadelige virksomhet, utover å foreslå avgrensede tiltak for reduksjon i klimagassutslipp. Rapporten vier en del plass til energieffektivisering og fleksibelt forbruk, men tittelen etterlater et inntrykk at vi raskest mulig bør bygge ut mest mulig fornybar produksjon og ny, såkalt 'grønn' kraftkrevende industri i Norge (batterifabrikker, datasentre). Internasjonalt påpekes det i økende grad at vi som samfunn må redusere forbruket av ressurser, men et slikt perspektiv er fraværende i rapporten. I tekstboks 10.1 (side 110) nevnes det at natur og klima henger sammen,

men vi finner ingen diskusjon av hvordan slike sammenhenger påvirker planleggingen av energisektoren i Norge eller internasjonalt, der råstoffer og mineraler ofte hentes fra (se under).

Vekstpremisset er unyansert og gir derfor et dårlig beslutningsgrunnlag for prioritering av ønsket forbruk

Kommisjonens rapport baserer seg på at Norge skal fortsette å ha et kraftoverskudd i årene som kommer, og at det vil bli til dels voldsom vekst i etterspørselen etter elektrisk kraft. Scenariene svinger fra 15-75 TWh. Som grunnlag for politiske prioriteringer, etterlyser vi mer transparens mht hva slags forbruk som forventes å øke. Ikke all forbruksvekst er like sannsynlig, eller bør nødvendigvis ha samme prioritet. I tillegg til rapportens manglende søkelys på naturens tåleevne, er det et problem i seg selv at premissene for prognosene er uklare.

Et resultat av denne uklarheten er at rapporten ikke legger til rette for en åpen, politisk diskusjon om prioriteringer og avveininger knyttet til hvilke forsyningsformål som skal ha forrang framfor andre. Vi etterlyser mer synliggjøring og diskusjon av premissene for rapportens analyser.

Kommisjonens rapport viser til at elektrisitetsforbruket i private husholdninger antas ikke å øke. Forbruksveksten er forventet å komme på andre områder, og vi mener det bør tydeliggjøres hvilke områder man vil prioritere. Avkarbonisering, med elektrifisering av dagens fossile energibærere, bør etter vår mening prioriteres, selv om det også innenfor denne kategorien vil kunne være mer og mindre viktige prioriteringer. Dernest vil en del ny industriutvikling, som for eksempel batteriproduksjon og hydrogenproduksjon, kunne være strategisk viktig, og/eller viktig for det grønne skiftet. Til sist kan annen type industri prioriteres, som for eksempel utvinning av kryptovaluta. I et totalkostnadsperspektiv, hvor konflikter med natur er vanskelig å unngå, både i Norge og steder hvor råvarer hentes fra, bør man unngå en situasjon hvor press på konsesjonssystemet på tilbudssiden av ny kraft skal være hoved-regulatoren av kraftbalansen på lengre sikt. En klargjøring av premissene/målene for ulike typer forbruksvekst bør være en del av bildet. Det er det ikke i dag.

Om forsyningssikkerhet konkluderes det (side 159): «God forsyningssikkerhet er en grunnpilar i energipolitikken. Det viktigste grepet vi kan gjøre for å sikre forsyningssikkerheten fremover, er å sørge for *at veksten i forbruket motsvares* av en vekst i kraftproduksjonen, og slik opprettholder en positiv kraftbalanse i normalår. Det reduserer sannsynligheten for at det blir knapphet på energi.» (vår utheving). Et premiss for denne konklusjonen er at forbruket antas å øke vesentlig, og at ny produksjon nødvendigvis «må fylle opp gapet» uansett hva som driver forbruket. Vi etterlyser en åpning for å prioritere forskjellige typer forbruksøkning.

Etisk ansvar også utover Norges grenser

I forbindelse med Norges tilgang til råvarer (kapittel 12.7) behandles dette som en ny form for sårbarhet som Norge står overfor. Naturhensyn og perspektivene til befolkninger som er/vil bli berørt av utvinningsindustrien nevnes ikke, og det er et kjent faktum at utvinning ofte har negative lokale konsekvenser, både sosiale, økonomiske og miljømessige. Rapporten fremstår derfor svak i et etisk innenlandsk så vel som globalt rettferdighetsperspektiv.

På vegne av styret for forskningssenteret Include

Vebjørn Bakken

Syreleder

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.